KRISTDEMOKRATERNA I LERUMS KOMMUN

KRISTDEMOKRATERNAS BUDGET FÖR LERUM 2027

MED PLAN FÖR 2028 OCH 2029

Mer resurser till skola, omsorg och föreningsliv, med kontroll på skuldsättningen

INNEHÅLL

Prioriteringar för Lerums kommun 2027 3
Kristdemokraternas viktigaste prioriteringar 3
Kristdemokraternas prioriteringar uttryckt i kronor 4
Styrning och uppföljning 6
Mål- och resultatstyrning 6
Budget och verksamhetsplan 6
Uppföljning 7
Uppsiktsplikt och intern kontroll 7
Nämndernas uppdrag 7
Kommunstyrelsen 7
Utbildningsnämnden 9
Stöd- och omsorgsnämnden 10
Samhällsbyggnadsnämnden 13
Kultur- och fritidsnämnden 15
Överförmyndarnämnden* 17
Individnämnden 17
Miljö- och byggnadsnämnden 18
Valnämnden 19
INvesteringar 20
Investeringsbudget 2027 med plan 2028-2029 20
Investeringsportföljen 21
Strategiska projekt 23
God ekonomisk hushållning 25
God ekonomisk hushållning ur ett verksamhetsperspektiv 25
God ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv 26
Kommunens förutsättningar för perioden 27
Ekonomiska förutsättningar 27
Koncernen 30
Finansiella rapporter 30
Resultaträkning 31
Balansräkning 32
Investeringsredovisning 33

PRIORITERINGAR FÖR LERUMS KOMMUN 2027

Kristdemokraterna prioriterar en trygg ekonomi och välfärd för Lerums kommun. Det innebär att vi prioriterar skolan, omsorgen och socialtjänsten, men begränsar kommunens åtaganden inom andra områden. Vi säger nej till att kommunen ska köpa och driva turistattraktioner eller verksamheter som drivs bättre av närings- och föreningslivet. Vi är vaksamma mot nya förslag som innebär en växande kommunal sektor.

Kommunens investeringar ska planeras för att skapa en stabil ekonomi, så att kommunen kan undvika ryckiga och drastiska åtgärder vid fluktuerande förutsättningar. Exempelvis så hade nedskärningarna i skolan år 2024 kunnat undvikas med kristdemokratisk ledning.

För att möjliggöra en stabil ekonomi behöver kommunen en lägre upplåningstakt, för att hålla nere kapitalkostnaderna. Så säkerställer vi att det finns utrymme för att finansiera skolan och omsorgen i kommunen. Det finns oroväckande exempel från de senaste åren på investeringsprojekt, exempelvis Vattenpalatset och bullerplanket vid Aspen strand, som blivit flera hundra procent dyrare än först prognostiserat. Det tyder på att kommunen tappat kontrollen över sin skuldutveckling. Kristdemokraterna lovar därför att inte ge några löften om nya badhus, kulturhus eller turistdestinationer.

Vårt löfte är att prioritera att vända skolresultaten uppåt i kommunen, skapa förutsättningar för en tryggare äldreomsorg och stödja förenings- och näringslivet.

KRISTDEMOKRATERNAS VIKTIGASTE PRIORITERINGAR

Förbättrade resultat i skolan

Barn och unga i Lerums kommun ska ges de bästa möjliga förutsättningarna att utvecklas. Men just nu är skolresultaten i Lerums kommun rekordlåga. Vi uppmätte de sämsta uppmätta skolresultaten någonsin[1] under 2023 och trendlinjen är fortfarande fallande. Jämfört med andra liknande kommuner är skolresultaten dåliga och samtidig avsätter Lerums kommun mindre pengar per elev än de flesta andra kommuner. Samma mönster syns inom förskolan, där barngrupperna är stora och personaltätheten låg, men den ekonomiska tilldelningen låg. Därför höjer vi elevpengen kraftigt i vår budget. Satsningen i kombination med mindre elevkullar de kommande åren ger en unik möjlighet att minska klassernas och barngruppernas storlek. Det innebär också att vi kan öka möjligheten till valfrihet inom skolan.

Gemenskap för psykisk hälsa

Ett av de största hoten mot folkhälsan i Sverige idag är den ofrivilliga ensamheten, som leder till psykiskt såväl som fysiskt lidande. Den ofrivilliga ensamheten kan motverkas genom att kommunen samverkar nära civilsamhället och stärker föreningslivet för att möjliggöra stöd, relationer och mötesplatser. Vi behöver bygga fler seniorbostäder, stärka föreningslivet, införa nolltolerans mot skolmisslyckanden och rikta fokus på tidiga insatser i tidiga åldrar. Vi avsätter ytterligare resurser för att motverka våld i nära relationer, utöka stödet som erbjuds till anhöriga och stärker äldreomsorgen.

Stödja föreningslivet

I alla välmående demokratier och samhällen är ett levande föreningsliv en förutsättning och garant för ett välmående samhälle. Innebandy, fotboll, scouter, orkester och andra viktiga barn- och ungdomsverksamheter skapar social trygghet. Kommunen ska underlätta och stödja föreningslivet; inte motverka och försvåra och här har Lerums kommun stor förbättringspotential. På senare tid

finns flera oroväckande exempel på där dialogen med föreningslivet gått väldigt snett, bland annat i hanteringen av kvinnojouren Olivia, Friskis & Svettis i Lerum och Floda Nova. Förtroendet för kommunen behöver nu repareras och byggas upp på nytt. Kristdemokraterna vill öka föreningsstödet och ta fram en långsiktig strategi för anläggningar i hela kommunen, som innefattar allt från konstgräsplaner till tennishall och boulebanor för våra pensionärer. Vi kommer också göra en riktad satsning för föreningar som vill genomföra större evenemang; ”Evenemangsmiljonen”.

Stärka näringslivet

Utgångspunkten skall vara att företagare tillför positivt och är bra för kommunen. Det är bekymmersamt att företagare rapporterat att servicen och bemötandet från kommunen har försämrats. Den trenden behöver vändas. Kommunen ska inte konkurrera med det lokala näringslivet, som man exempelvis gör i Garveriet. Kommunen ska utforma upphandlingar så att även små företagare kan lägga anbud. Därutöver behöver vi säkerställa att det finns verksamhetsmark tillgänglig för de som vill utveckla sin verksamhet.

Sänkt skatt

Kommunen har under många år gått med ekonomiskt överskott. Vi har därför sett att det finns utrymme att sänka skatten utan att påverka kärnvälfärden negativt. Nu ser vi dock en skenande i skuldsättningen i kommunen, som tyder på att kommunen tappat sin kostnadskontroll. Tyvärr måste vi därför utesluta en skattesänkning i nuläget. Fokus blir i stället att stoppa skatteslöseriet och begränsa skuldberget som byggs upp av Socialdemokraterna och Moderaterna.

Kvalitetssäkra vår omsorg

I Lerums kommun skall man som invånare kunna lita på kvaliteten inom omsorgen. Det innebär till exempel att alla kunna åldras tryggt. Det innebär också att alla, oavsett om man har funktionshinder eller ej, ska kunna vara delaktiga i samhället och ha inflytande över sin egen vardag.

För att möta den demografiska utvecklingen med en åldrande befolkning behöver vi utöka antalet lämpliga boendeformer och satsa på kompetent omsorgspersonal. Personalen behöver goda och hållbara arbetsvillkor. Äldreomsorgen ska bemannas på ett sådant sätt att omsorgstagarna träffar samma personal i så stor utsträckning som möjligt och att det finns tid att utveckla ett personligt bemötande och relationer.

KRISTDEMOKRATERNAS PRIORITERINGAR UTTRYCKT I KRONOR

Besparing Garveriet (5 MSEK) och Växtrum (7 MSEK)

Vi vet inte exakt vad satsningen på Växtrum på att göra Garveriet till en besöksdestination kostar, eftersom kommunen inte särredovisar detta. Vad vi vet är att pengarna inte går till skolan eller äldrevården. Utifrån den information vi känner till bör kostnaden ligga på drygt 5 + 7 MSEK och uppåt, men kostnaden kan mycket väl vara högre. Vi vill sälja Garveriet och därmed avsluta kommunens konkurrerande verksamhet jämtemot besöksmål i kommunen som drivs av näringslivet. Växtrum kan absolut ha bäring i kommunens ordinarie verksamhet men bedöms inte idag motiveras givet behovet inom skola och omsorg.

Besparing effektiv fastighetsförvaltning (40 MSEK) 1

Idag saknar kommunen ekonomisk uppföljning per fastighet. Vi har därmed ingen samlad överblick av kommunens fastighetsengagemang och dess drift- och underhållskostnader trots att det ungefärliga

[1] Ej inräknad i resultatet utan endast till för att klargöra behovet av en översyn

marknadsvärdet uppgår till uppskattade 5 till 6 miljarder. Givet branschmässiga nyckeltal bör det finnas förutsättningar att sänka drift- och underhållskostnaderna inom fastighetsförvaltningen och säkerställa en effektiv förvaltning genom extern konkurrensutsättning

Minskade skatteintäkter 0 MSEK

Vi ser att det är rimligt att sänka skatten men konstaterar att utrymmet för skattesänkning i nuläget saknas på grund av kommunens okontrollerade skuldutveckling.

Omvikting av medel från administrativa enheter till kärnvälfärd 16 MSEK

Det finns många understödsverksamheter i vår kommun som är viktiga, men administrationen har under de senare åren fått växa mer än våra kärnverksamheter. Här återställer vi nivån på administrativ personal till 2022 års nivåer mätt på kommunledningens ökning av antalet anställda mellan 2022 och 2024. Kristdemokraterna väljer i stället att rikta satsningarna på personal inom vård och omsorg och skolor och förskolor.

Satsning för ökade skolresultat -40 MSEK

För att möta upp nedskärningarna som Moderaterna och Socialdemokraterna genomförde under förra mandatperioden behöver minst 30 MSEK läggas tillbaka till skolan. Utöver det behöver skolan mer resurser för att höja skolresultaten. De områden där vi ser störst behov är ökad personaltäthet, inköp av fysiska läromedel, satsning på elevhälsan, utöka resursskolan och minska storleken på barngrupper i skola och förskola

Satsning för att stärka föreningslivet -2 MSEK

För att stärka föreningslivet ökar vi föreningsstödet med 1 miljon kronor för löpande kostnader och 1 miljon kronor för särskilda satsningar. Varje extra krona till föreningslivet skapar förutsättningar för ideella insatser från engagerade föreningsmedlemmar. Vi vill också justera kriterierna till demokrati, inkludering och öppenhet i stället för nuvarande regler för att få stöd som förening.

Extra satsning på kulturskolan -2 MSEK

För att minska köerna till kulturskolan görs en extrasatsning för att öka antalet lärare och undervisningstimmar

Extra satsning på personalen inom omsorgerna -10 MSEK

Vi behöver göra ett antal satsningar inom omsorgsverksamheten för att säkerställa att stärka kompetens och skapa kontinuitet i verksamheterna. Därför behöver vi förstärka satsningen på vår personal. Vi behöver också göra en satsning för att förstärka och säkerställa en välfungerande hantering av våld i nära relationer.

Satsning för att öka utbudet av villatomter till rimliga priser -3 MSEK

Tre av fyra svenskar vill bo i en villa eller radhus. För att göra det möjligt för fler att bo i sitt eget hus vill vi starta arbete med detaljplaner för villabyggnation i samtliga kommundelar (Floda, Gråbo och Lerum) löpande säkerställa kontinuerlig tillgång av villatomter för privatpersoner.

Investeringar i verksamhetsfastigheter och infrastruktur 5 MSEK

Tidigare har kommunen haft en investeringsbudget som bygger på en befolkningstillväxt på åtminstone 1,5 till 2 % per år. Men mot bakgrund av den extremt låga produktionen av planer i kommunen, samt befolkningsminskning som vi står inför, behöver investeringsplanerna anpassas.

Eftersom kommunens maximala investeringstakt vid 1,5 till 2 procents befolkningstillväxt låg på ungefär 450 miljoner per år i snitt de kommande tio åren, så måste investeringsbudgeten justeras ner för att undvika en kraftigt ökad skuldkvot. Annars kommer skattepengar som skulle ha gått till

välfärden, i form av skolor och äldreboenden, att gå till räntekostnader. Dessvärre ser vi i förvaltningens och Socialdemokraternas budgetförslag att investerings- och skuldökningstakten inte avtar, utan ökar kraftigt.

Eftersom det saknas underlag för vilka investeringsprojekt som ligger till grund för förvaltningens och Socialdemokraternas plan för investeringar, så har Kristdemokraterna inte haft möjlighet att prioritera bland projekten. Bristen på underlag är ett allvarligt problem som skapar ett demokratiskt underskott i kommunen, vilket vi påtalat vid upprepade tillfällen. Vi kan dock konstatera att en investeringstakt på 450 miljoner per år är det absolut maximala som vi kan acceptera givet kända faktorer.

I det schablonförslaget vi tagit fram ser vi ett stopp i ökad skuldsättning vilket innebär en besparing initialt på ca 5 MSEK i räntekostnader för 2027 för att sedan stiga kraftigt de kommande åren jämfört med förvaltningens och Socialdemokraternas förslag. Vi har inte tagit hänsyn till minskade avskrivningar och andra faktiska kostnader som också bör följa med en omprövad investeringspolicy.

STYRNING OCH UPPFÖLJNING

MÅL- OCH RESULTATSTYRNING

Kommunens styrmodell bygger på styrning utifrån tilldelat grunduppdrag med prioriterade inriktningar från politiken, samt redovisad förflyttning och framdrift.

Lerums kommuns nämnder och styrelser ska följa kommunens beslutade mål, riktlinjer, principer, praxis, reglementen och policys i kommunfullmäktige liksom övriga lagar, avtal och anvisningar. Konsekvenser av beslut ska rymmas inom tilldelad nettobudget om inte annat anges. Måluppfyllelse av kommunfullmäktiges mål ska ske liksom ett strukturerat arbete med fullmäktiges prioriterade inriktningar. Nämnder och styrelser har både ett kvalitativt och ekonomiskt ansvar för verksamheten, inklusive verksamhet som bedrivs av extern utförare. Måluppfyllelsen skall mätas framför allt kvantitativ men också kvalitativt. För att uppföljningen skall vara meningsfull måste den göras regelbundet ett flertal gånger per år och också vara representativ för att förstå hur verksamheten och måluppfyllelsen utvecklas. Tillitsbaserad styrning skall inte användas som för att undvika att följa upp hur verksamheterna går; det måste gå att både förstå och utvärdera hur de satta målen nås.

Principiella ställningstaganden och ärenden av större vikt ska alltid beslutas av kommunfullmäktige.

BUDGET OCH VERKSAMHETSPLAN

Lerums kommuns budget antas av kommunfullmäktige i november. Budgeten innehåller politiska prioriteringar och inriktningar till nämnderna, en fördelning av ekonomiska resurser och ramarna som nämnderna ska utgå från i sin planering och uppföljning. Budgeten utgår från de av kommunfullmäktige antagna nyckeltalen för god ekonomisk hushållning, förväntad befolkningsutveckling och rådande ekonomiska förutsättningar i omvärlden och Sverige samt av politiken beslutade mål och inriktningar.

Utifrån kommunfullmäktiges budgetbeslut ska kommunstyrelsen och nämnderna besluta om en verksamhetsplan för det kommande året. I verksamhetsplanen ska nämnden fördela budgetramen och ange vad som ska utföras under året för att omhänderta grunduppdrag samt de prioriterade inriktningarna för nämnden som fullmäktige beslutat om.

Mål och indikatorer i kommunstyrelsens och nämndernas verksamhetsplaner skall utgå från budget, verksamhetsplan och övriga politiska beslut. Senast fattade politiska beslut gäller framför tidigare fattade beslut.

UPPFÖLJNING

Uppföljningar genomförs under pågående verksamhetsår vid flera tillfällen. I delårsrapport i april och delårsrapport i augusti sker uppföljning av verksamhet och ekonomi. Båda uppföljningarna rapporteras till kommunfullmäktige.

Utöver de två mer omfattande uppföljningarna görs månadsrapporter i februari och oktober i form av uppföljning med årsprognos, som visar det ekonomiska utfallet under året och som rapporteras till kommunstyrelsen. Vid befarat underskott ska beslut om åtgärder fattas med syfte att inte överskrida ekonomiska ramar.

Nämnderna följer slutligen upp året i en verksamhetsberättelse. I denna analyserar nämnden bland annat årets resultat utifrån grunduppdrag, prioriterade inriktningar och ekonomi. Vidare sammanfattar nämnden genomförd internkontroll, bedömer måluppfyllelse för prioriterade inriktningar och mål samt redogör för väsentliga avvikelser och händelser från året som gått.

I årsredovisningen ska grunduppdrag, politiska prioriteringar och ekonomiska resultat för hela året följas upp, analyseras och presenteras för kommunfullmäktige.

Kommunstyrelsen sammanställer kommunens årsredovisning utifrån nämndernas och bolagens verksamhetsberättelser

UPPSIKTSPLIKT OCH INTERN KONTROLL

Kommunstyrelsen har en skyldighet att ha uppsikt över nämndernas, de kommunala bolagens samt kommunalförbunds verksamheter. Interna kontrollmoment ska vara integrerade i verksamhetens ordinarie processer för att styra ekonomi och verksamhet mot uppsatta mål.

Nämnderna och kommunstyrelsen har det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom sitt verksamhetsområde. För nämnderna ska uppföljningen av den interna kontrollen beslutas av nämnden och rapporteras till kommunstyrelsen i verksamhetsberättelsen.

Politikens mål och viljeinriktningar följs upp i årsredovisning och delårsrapporter där kommunens samlade status, förflyttning och avvikelser mäts. Kvalitativa analyser skall användas som ett komplement till kvantitativa uppföljningar.

NÄMNDERNAS UPPDRAG

KOMMUNSTYRELSEN

Grunduppdrag

Kommunstyrelsen har en särskild ställning i och med styrelsens ledande och samordnande roll samt styrelsens uppsiktsplikt gentemot kommunens nämnder och bolag.

Den har ett helhetsansvar för kommunens verksamheter, utveckling och ekonomisk ställning. Kommunstyrelsen ska leda och samordna förvaltningen och ha uppsikt över övriga nämnders verksamhet. Kommunstyrelsen ska också ha uppsikt över kommunala bolag, stiftelser och kommunalförbund.

Kommunstyrelsen ska leda kommunens verksamhet genom att utöva en samordnad styrning och leda arbetet med att ta fram styrdokument för kommunen. Kommunstyrelsen ska följa de frågor som kan inverka på kommunens utveckling och ekonomiska ställning och fortlöpande i samråd med nämnderna följa upp de fastställda målen och återrapportera till kommunfullmäktige

I kommunstyrelsens ansvarsområde ingår bland annat kommunikation, IT, trygghet- och säkerhetsarbete, jämställdhets-, demokrati-, och folkhälsofrågor, registratur, nämndadministration,

kommunarkiv, ekonomistöd, upphandling och bemanning. Här ingår även ansvaret för räddningstjänst.

Kommunstyrelsen har ansvar för Plattform Lerum, strategiska kollektivtrafikfrågor, strategisk trafikförsörjning- och lokalförsörjning, strategisk samhällsplanering, vuxenutbildning, arbetsmarknad/sysselsättning och näringsliv. Vidare är kommunstyrelsen kommunens anställningsmyndighet, arbetslöshetsnämnd, arkivnämnd.

Inriktningar för mandatperioden

Kommunstyrelsen ska säkerställa en ökad politisk styrning av kommunen. Kommunstyrelsen ska få information om kommunens samlade status, så att förflyttning och avvikelser mot mål följs upp på ett mer strukturerat och transparent sätt. Samtidigt har kommunstyrelsen ett viktigt ansvar att minska kommunens ”midja” i form av administrativa och utredande tjänster, till förmån för fler ”fötter på golvet” i skolan och omsorgen. Kommunstyrelsens ska se till att skapa en effektiv förvaltning som på ett säkert och strategiskt sätt digitaliseras och automatiseras. På så sätt frigörs resurser till välfärden. Kommunstyrelsen ska också säkerställa en stärkt beredskap för kris och krig i Lerums kommun, genom beredskapslager och praktiska planer och övningar. Möjligheten att stärka livsmedelsförsörjningen genom konceptet ”ko på rot” ska utredas. Det mångåriga löftet som en majoritet av kommunens partier stått bakom, om att etablera en familjecentral i Lerums tätort, ska infrias.

Prioriterade inriktningar för kommunstyrelsen år 2027

- Tydligare uppföljning av kommunens status, förflyttning och avvikelser mot mål med hjälp av mätbara nyckeltal kompletterade med kvalitativa analyser
- Minska antalet administrativa och utredande tjänster i kommunen
- Säkerställa strategisk, säker och effektiv digitalisering av kommunens verksamheter
- Stärkt beredskap för kris och krig
- Utreda möjligheterna att införa ”ko på rot” i samarbete med lokala bönder
- Etablera en familjecentral i Lerums tätort
- I samarbete med föreningslivet och näringslivet motverka arbetslöshet i kommunen
- Köpa loss Lerums andelar från Förbo och starta ett helägt kommunalt bostadsbolag
- Ta över samtliga fastigheter i Lerums kommun från Förbo
- Verka för att behålla Gråbosnabben och att Lerums kommun ska ingå i Västtrafiks Zon A

Ekonomi och förutsättningar

Kommunstyrelsens budgetram ökar med 13,4 miljoner kronor år 2027.

- Justering av ram från kommunstyrelsen till samhällsbyggnadsnämnden med 0,8 miljoner kronor.
- Tidigare överförmyndarnämndens budget 4,4 miljoner kronor.
- Ökade priser och löner: 8,8 miljoner kronor
- Riktade medel: 1 miljon kronor till aktivitetskravet

Intäkter kommunstyrelsen	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028	Budget 2029
Budgetram	283	280	288	297
Tillkommande övriga intäkter*	44			

*externa och förvaltningsinterna intäkter. Beslutas i samband med nämndens verksamhetsplan.

UTBILDNINGSNÄMNDEN

Grunduppdrag

Utbildningsnämnden är ansvarig för följande verksamheter som enligt skollagen ingår i skolväsendet (2010:800): förskola, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, fritidshem, gymnasieskola, anpassad gymnasieskola.

Utbildningsnämnden fullgör de uppgifter som ankommer på vårdgivaren enligt hälso- och sjukvårdslagen för den medicinska delen av elevhälsan och elevhälsan i övrigt i kommunal förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola och anpassad gymnasieskola. Nämnden är därutöver även ansvarig för följande verksamheter: Särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet, annan pedagogisk verksamhet skollagen samt utbildning enligt lagen (2009:128) om yrkeshögskolan.

Inriktningar för mandatperioden

Skolresultaten i Lerums kommun visar en svagare utveckling än sverigesnittet. Den nedåtgående trenden är i både absoluta mått och jämfört snittet. Vi ser också att allt fler barn och unga kämpar med psykisk ohälsa. Det är därför avgörande att skolan aktivt främjar psykisk hälsa och erbjuder stöd i rätt tid.

Kristdemokraternas ambition är att stärka elevhälsan, öka vuxennärvaron i skolan och sätta in tidiga insatser redan i de yngsta åldrarna. Vi vill investera i moderna och inspirerande läromedel och införa nolltolerans mot skolmisslyckanden. Vår målsättning är tydlig: alla elever ska lyckas, hela vägen genom grundskolan och gymnasiet. I Lerums kommun ska varje elev få möjlighet att nå höga kunskapsresultat utifrån sina individuella förutsättningar.

Förskolan spelar en dubbel roll: den ger barnen en trygg och lärorik start i livet, samtidigt som den möjliggör för föräldrar att förvärvsarbeta. År efter år visar föräldraenkäter att de fristående förskolorna ligger i topp – ett tydligt kvitto på kvalitet och engagemang. Därför är det viktigt att värna mångfalden av utförare och föräldrarnas rätt att välja.

Prioriterade inriktningar för utbildningsnämnden år 2027

- Nämnden ska förbättra kunskapsresultaten i grundskolan och höja meritvärdena i årskurs 6 och 9. Resultatutvecklingen ska följas upp systematiskt och användas för att identifiera behov av åtgärder på skol- och huvudmannanivå.
- Nämnden ska stärka sin kapacitet att tillhandahålla tidiga insatser för barn i förskoleåldern, i samarbete med stöd- och omsorgsnämnden.
- Nämnden ska anta en nollvision mot skolmisslyckanden, där målsättningen är att samtliga elever avslutar grundskolan med minst godkända betyg i samtliga ämnen. Nämnden ska implementera ett early-warning system för att identifiera elever som uppvisar tecken på svårigheter i ett tidigt skede.
- Nämnden ska upprätta en handlingsplan för att stödja ungdomar i gymnasieåldern som varken studerar eller är sysselsatta.
- Nämnden ska utveckla resursskolan för barn som inte kan gå i vanlig grundskola.
- Nämnden ska, i samarbete med socialtjänsten och skolan, vidareutveckla Plattform Lerum för att erbjuda stödinsatser till elever med särskilda behov.
- Nämnden ska införa en elevhälsogaranti med löfte om samma dags kontakt med elevhälsa.
- Nämnden ska upprätta en handlingsplan för elever med särskilda begåvningar. Planen bör fokusera på tidiga insatser.
- Ett samlat förslag om skolstrukturen i Lerum tas fram, inklusive förskolans barngruppsstorlek enligt Skolverkets riktlinjer.

- Nämnden ska undersöka om senare skolstart för gymnasieelever kan förbättra trafiksäkerheten och elevernas skolresultat.
- Nämnden ska säkerställa att mer rörelse ska införas i grundskolan.
- Nämnden ska i samarbetet med föreningslivet ska utveckla bättre tillgång till aktiviteter.
- Nämnden ska följa Folkhälsomyndighetens rekommendationer gällande skärmanvändning för barn i olika åldrar, med särskilt fokus på verksamheten inom förskolan.
- Nämnden ska främja ökad valfrihet genom att skapa möjligheter för verksamhetsformer såsom föräldrakooperativ, pedagogisk omsorg (dagbarnvårdare) och olika typer av friskolor.
- Nämnden ska utreda möjligheten att erbjuda feriejobb med yrkesfokus till elever som har svårt att nå godkända betyg i engelska, svenska och matematik, tillsammans med lovskola.

Ekonomi och förutsättningar

Utbildningsnämndens budgetram ökar med totalt 102,4 miljoner kronor år 2027.

- Ökade priser och löner: 49,6 miljoner kronor
- Tillkommande lokalkostnader: 12,8 miljoner kronor
- Återlagd neddragning av majoriteten förra mandatperioden 30 miljoner kronor avsedd att möta mål om förstärkning av kunskapsresultaten.
- Satsning ”Fler vuxna i skolan” 10 miljoner kronor

Intäkter utbildningsnämnden	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028	Budget 2029
Budgetram	1 600	1 703	1 748	1 793
Tillkommande övriga intäkter*	199			

*externa och förvaltningsinterna intäkter. Beslutas i samband med nämndens verksamhetsplan.

STÖD- OCH OMSORGSNÄMNDEN

Grunduppdrag

Stöd- och omsorgsnämnden ansvarar för att fullgöra kommunens uppgifter enligt lagar och förordningar inom socialtjänsten, den kommunala primärvården och stöd och service till funktionshindrade och etableringsåtgärder samt etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. När det i författning hänvisas till den nämnd som avses i 2 kap 4 §

Socialtjänstlagen (2001:453) fullgör stöd -och omsorgsnämnden de uppgifter som författningen avser. Stöd- och omsorgsnämnden är vårdgivare enligt vad som anges i 11 kap 1 § Hälso- och sjukvårdslagen.

Inriktningar för mandatperioden

Äldreomsorg

Lerums kommun ska ha Sveriges bästa äldreomsorg. Äldre ska ha rätt till god livskvalitet, självbestämmande och en värdig sista tid i livet. Att bli äldre ska inte innebära att rätten att bestämma över sin vardag upphör. Hemtjänsten ska stärkas med fokus på hög personalkontinuitet, ett gott bemötande och ökad användning av välfärdsteknik, så att fler kan bo kvar hemma med bibehållen trygghet och självständighet. Rätten att välja vem som utför omsorgen ska värnas genom fler utförare inom ramen för Lagen om valfrihet (LOV) i hemtjänsten. Tillgången till olika former av senior- och trygghetsboenden ska öka, med god tillgång till service och möjlighet att leva självständigt längre. Personer som fyllt 85 år ska ha rätt till förenklad biståndsbedömning för insatser från hemtjänst och

särskilt boende. Nämnden ska arbeta aktivt med äldresamtal för att informera om det stöd, den service och de mötesplatser som finns att tillgå.

LSS

Lerums kommun har en stor andel yngre LSS-berättigade personer. I dagsläget är kommunens LSS-boenden fullbelagda, vilket leder höga kostnader för köpta platser i andra kommuner. Dessutom ställer det omsorgstagare och deras anhöriga inför svåra beslut om långa flyttar. Arbetet med att bygga fler LSS-boenden måste öka takt i Lerums kommun. Möjligheten att göra boendekarriär inom LSS, för ett alltmer självständigt boende, måste också stärkas. Ett viktigt steg i den riktningen är att rätten att behålla sin kontaktperson vid flytt till boende ska tydliggöras. Lerum ska utmärka sig som en kommun som friar hellre än fäller i LSS-utredningar och som med hög servicenivå gör processerna och besluten begripliga och förutsägbara för brukare såväl som anhöriga, även exempelvis vid övergången från barn till vuxen eller till äldreomsorgen.

Öppenvårdsmottagningar för psykisk ohälsa och missbruk

Personer med psykisk ohälsa eller missbruk är ofta beroende av att stöd och hjälp finns geografiskt nära tillgängligt. Risken med långa transportsträckor till mottagningar är att hjälpen från samhället blir för otillgängligt. Därför ska nämnden verka för att öppna en psykiatrisk öppenvårdsmottagning i Lerums kommun, samt säkerställa att Mini-Maria kan flytta hem till Lerum.

Anhörigstöd

Anhöriga gör en stor, nästan alltid helt obetald, insats i hemmet för att stötta sjuka eller åldrande närstående. De anhöriga behöver få det stöd de behöver i form av avlastning, stöttning och vägledning av kommunen. Nämnden ska ta fram en anhörigstrategi och särskilt beakta anhöriga barns behov.

Våld i nära relationer

Nämnden ska stärka sitt arbete för att motverka våld i nära relationer och säkerställa att hjälp och stöttning finns tillgänglig dygnet runt. Förvaltningen ska ha kunskap om hur våld i nära relationer kan ta sig uttryck och ha verktyg att stötta med i olika skeden. För att kunna ge ett mer omfattande och anpassat stöd ska nämnden samverka nära med civilsamhället. Nämnden ska ta fram en hemlöshetsstrategi som bland annat berör arbetet med olika nivåer av boendestöd som kan ges till personer i behov av att lämna en våldsam relation, där skyddat boende är det yttersta och mest långtgående alternativet.

Motverka ofrivillig ensamhet

Ofrivillig ensamhet är en av vår tids stora folksjukdomar. För att motverka ofrivillig ensamhet ska nämnden behålla, stötta och utveckla öppna mötesplatser med olika inriktning i nära samverkan med civilsamhället. Exempelvis så finns i dagsläget mötesplatser för personer med minnessvikt, språkcaféer, öppna förskolor och andra typer av arrangerade mötesplatser. Nämnden ska fortsätta utveckla sitt arbete med äldresamtal och nyttja de riktade statsbidrag som finns för att motverka ofrivillig ensamhet bland äldre.

Familjestöd

Trygga familjer och uppväxtvillkor är det säkraste skyddet mot en destruktiv livsstil i framtiden för barn. Därför behöver familjer och barn stöttas med tidiga insatser i tidiga åldrar. En familjecentralsliknande verksamhet ska öppnas i Lerums tätort, så att familjecentraler återfinns i alla kommunens större tätorter. De öppna förskolornas uppdrag ska vidgas till att inkludera medvetet

arbete med integration och samhällsorientering för nyanlända föräldrar. Första besöket till kommunens familjerådgivning ska göras avgiftsfritt, för att sänka tröskeln till att ta emot stöttning.

Prioriterade inriktningar för stöd- och omsorgsnämnden år 2027

- Nämnden ska tillämpa förenklad biståndsbedömning för alla som fyllt 85 år
- Nämnden ska säkerställa ökad användning av välfärdsteknik inom äldreomsorgen
- Nämnden ska permanenta arbetet som görs inom projektet med demenslotsar långsiktigt inom nämndens ordinarie verksamhet
- Nämnden ska verka för etablering av fler utförare av hemtjänst inom ramen för LOV
- Nämnden ska verka för öppnandet av en psykiatrisk öppenvårdsmottagning i Lerums kommun samt öppna en lokal för Mini-Maria i Lerums kommun
- Nämnden ska stärka anhörigstödet och ta fram en anhörigstrategi
- Nämnden ska i ordinarie verksamheter prioritera förebygga och bryta ofrivillig ensamhet och anta en strategi mot ofrivillig ensamhet
- Nämnden ska skapa bättre förutsättningar för boendekarriär för personer med boendestöd
- Nämnden ska möjliggöra fortsatt stöd av kontaktperson vid flytt till boende för personer med boendestöd
- Nämnden ska stärka arbetet mot våld i nära relationer och stödet till brottsoffer.
- Nämnden ska ta fram en hemlöshetsstrategi med handlingsplan, för att motverka förekomsten av hemlöshet och ta ett helhetsgrepp kring boendefrågan, kopplat till våld i nära relationer, psykisk ohälsa och barnperspektivet.
- Nämnden ska säkerställa att det finns möjlighet till akuta övernattningsmöjligheter inomhus vid minusgrader.
- Nämnden ska verka för att behålla, stötta och utveckla öppna mötesplatser med olika inriktning, i kommunens och extern regi, exempelvis för personer med minnessvikt, dagligdiga, invandrare och föräldralediga.
- Nämnden ska öppna en familjecentral i Lerums tätort i samverkan med VGR
- Nämnden ska göra första besöket till familjerådgivningen avgiftsfritt
- Nämnden ska verka för att i större utsträckning använda IOP och reserverade upphandlingar i genomförandet av verksamheter som faller inom nämndens ansvarsområde
- Nämnden ska implementera ett system så att den som har en funktionsnedsättning som faller inom LSS ska kunna resa mellan Lerum-Göteborg och Lerum-Alingsås till samma taxa som gäller inom kollektivtrafik.
- Nämnden ska implementera ett system så att den som får insatser genom LSS och har sjukersättning ska ha samma villkor inom kollektivtrafiken som ålderspensionärer.
- Nämnden skall säkerställa att hemmaplanslösningar används i första hand som grundprincip
- Nämnden ska i samarbetet med regionen etablera en geriatrik vårdcentral i kommunen
- Nämnden ska säkerställa robusta informationskedjor och rutiner till personal och omsorgstagare i händelse av kris

- Nämnden ska upphandla en verksamhet där unga får chans att jobba inom äldreomsorgen och ansvara för roliga aktiviteter med äldre, exempelvis verksamheten som Ung Omsorg driver

Ekonomi och förutsättningar

Stöd och omsorgsnämndens ram ökar med totalt 59,6 miljoner kronor år 2027.

- Ökade priser och löner: 27,7 miljoner kronor
- Tillkommande lokalkostnader: 1,9 miljoner kronor
- Riktade medel: 30,0 miljoner kronor.
- Riktade medel för att förstärka kvalitén 10,0 miljoner kronor

Intäkter stöd- och omsorgsnämnden	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028	Budget 2029
Budgetram	894	964	989	1 015
Tillkommande övriga intäkter*	149			

*externa och förvaltningsinterna intäkter. Beslutas i samband med nämndens verksamhetsplan.

SAMHÄLLSBYGGNADSNÄMNDEN

Grunduppdrag

I samhällsbyggnadsnämndens ansvarsområde ingår bland annat fysisk planering, exploateringsverksamhet, trafikrelaterade frågor, klimatanpassnings-, geoteknik och bullerfrågor, torghandel, avfallsverksamhet, gaturenhållning samt vatten- och avloppsverksamhet, lokalvård, kostverksamhet samt vaktmästeritjänster.

Samhällsbyggnadsnämnden företräder kommunen som ägare till kommunens samtliga fastigheter.

Samhällsbyggnadsnämnden ansvarar för kommunens återvinningscentral Hultet, där kommunens invånare bland annat kan lämna återvinningsmaterial, trädgårdsavfall, farligt avfall, skrot och grovsopor. Vidare ingår det i nämndens uppdrag att ansvara för måltidsservice inom skola och äldreomsorg samt drift och utveckling av kommunens alla lokaler.

Samhällsbyggnadsnämnden ska utveckla digitaliseringen för bättre och effektiva arbetssätt i samhällsbyggnadsprocesser. Det kan ske genom helt digitaliserade processer och ärendeflöden.

Inriktningar för mandatperioden

Avgörande för framtiden och förmågan att stabilt och långsiktigt kunna leverera god och stabil välfärd i kommunen blir samhällsbyggnadsnämndens förmåga att se hur byggnation skall prioriteras i kommunen. Med kommunens nuvarande inriktning kommer låneskulden stiga dramatiskt de kommande åren upp till en nivå som påtagligt tar resurser från skola och äldreomsorg i form av ökade räntebetalningar. Samtidigt är informationen som politiken får bristfällig och ofta missvisande. Det är, exempelvis, uppenbart att kostnaden för en ny gymnasieskola är missvisande låga i förvaltningens redogörelse för kommande investeringar. Som det är nu har vi som beslutsfattande politiker inte den insyn som krävs för att kunna ta informerade beslut och ha kontroll över skuldutvecklingen i kommunen.

Tre av fyra av Sveriges invånare vill bo i villa och i Lerums kommun ska den drömmen vara möjlig att förverkliga för vanliga familjer. Därför är vi pådrivande för att nya detaljplaner för småhus tas fram kontinuerligt och att det ständigt fylls på med tomter som är obundna till specifika husleverantörer.

Det ska finnas alternativ för den som vill sälja sin villa och flytta till ett enklare eller mindre boende att bo kvar i kommunen.

Det ska finnas olika boendeformer för livets olika faser. För att möjliggöra flyttkedjor såväl som förebygga omsorgsbehov i högre åldrar behöver framförallt fler seniorboenden prioriteras.

En miljö i balans, med ren luft och rent vatten är en förutsättning för allt liv på vår planet och vi har ett ansvar för det avtryck som vi gör. Därför ska vi använda alla de teknologiska framsteg som vi gjort, för att värna den miljö vi lever i. Här har vi en positiv framtidssyn; vi är teknikoptimister och vill uppmuntra till tekniska lösningar för att möta miljöproblemen.

För att öka trafiksäkerheten vill vi att tungt belastade vägar byggs ut och görs mer trafiksäkra och att utbudet av parkeringar och pendlingsparkeringar möter efterfrågan. Vi vill även prioritera att cykelvägar och säkra att överfarter färdigställs inom de närmsta åren, exempelvis cykelbana längs Olstorpsvägen i Gråbo och Högsboholmsvägen i Floda.

Prioriterade inriktningar för samhällsbyggnadsnämnden år 2027

- Nämnden skall säkerställa att skuldutvecklingen i kommunen hålls på en långsiktigt hållbar nivå, det skall göras genom att nämnden tar kontroll över de prioriteringar som görs inom förvaltningen.

- Nämnden ska verka för att tillåta byggnation i hela kommunen, inklusive landsbygden och motverka kommunala särkrav i planer - som försenar, fördyrar och försvårar byggnation

- Nämnden ska säkerställa kontinuerligt detaljplanearbete, så att det fylls på med nya småhustomter att bebygga, samt säkerställande att det finns småhustomter för privatpersoner att köpa, som är obundna till husleverantörer

- Nämnden ska utreda och föreslå en modell för ekonomiskt stöd för byggnation av Attefallshus till dem som skriver kontrakt med kommunen om att hyra ut huset som permanentboende under ett antal år

- Nämnden ska prioritera byggnation av seniorboenden och BMSS. Särksild vikt skall läggas vid att se om det går att använda redan befintliga byggnader, dels för att öka hastigheten i färdigställande och dels för att hitta kostnadseffektiva lösningar.

- Nämnden ska öka framdriften inom kommunens samhällsbyggnadssektor och korta tiden att ta fram nya planer eller (Nämnden ska snarast införa tydliga tidmål för framtagning av detaljplaner, aktivt följa upp planprocessens steg och säkerställa att nya tomter och byggmöjligheter godkänns och blir byggklara utan onödiga förseningar.)

- Nämnden ska förnya gamla detaljplaner och uppdatera tomtstorlekar och byggnadsareor efter dagens standard, vilket skulle möjliggöra för förtätning utanför tätortscentrum

- Nämnden ska bygga ut cykel- och gångvägar där det saknas i kommunen

- Nämnden ska inventera farliga busshållplatser/överfarter längs barns skolvägar och ta fram en åtgärdsplan för att öka säkerheten längs skolvägar i hela kommunen

- Nämnden ska verka för att öka kapaciteten och säkerheten på hårt belastade bilvägar i kommunen

- Nämnden ska säkerställa att behovet av pendelparkeringar möts. Under tiden när pendelparkeringar är otillgängliga på grund av ombyggnationer ska kommunens korttidsparkeringar med tvåtimmarsbegränsning tillfälligt göras om till dygnsparkering.

- Nämnden ska öka andelen närproducerad mat inom kommunens verksamheter samt verka för möjlighet att upphandla viltkött

- Nämnden ska automatisera lov- och tillståndsprocesserna med målet att man ska kunna få ett bygglov inom några minuter om ärendet är enkelt.
- Nämnden ska tillsätta en haveriutredning som ska granska varför så många av Lerums kommuns detaljplaner upphävs av Länsstyrelsen
- Bämnden ska förbättra kommunens dialog och lyhördhet för att minska mängden överklaganden
- Nämnden ska ge förvaltningen i uppdrag att se över om befintliga byggnader i kommunens bestånd som kan användas till BMSS.

Ekonomi och förutsättningar

Samhällsbyggnadsnämndens ram ökar med totalt 40,2 miljoner kronor år 2027.

- Justering av ram från kultur- och fritidsnämnden till samhällsbyggnadsnämnden
- 2,6 miljoner kronor samt från kommunstyrelsen till samhällsbyggnadsnämnden med 0,8 miljoner kronor.
- Ökade priser och löner: 7,3 miljoner kronor
- Tillkommande lokalkostnader: 19,0 miljoner kronor
- Ökade kapitalkostnader: 10,5 miljoner kronor

Intäkter samhällsbyggnadsnämnden	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028	Budget 2029
Budgetram	233	264	271	278
Tillkommande övriga intäkter*	702			

*externa och förvaltningsinterna intäkter. Beslutas i samband med nämndens verksamhetsplan.

KULTUR- OCH FRITIDSNÄMNDEN

Grunduppdrag

Inom kultur- och fritidsnämndens ansvarsområde ingår folkbibliotek, öppen ungdomsverksamhet, kulturskola och att förvalta och utveckla kommunens fritidsanläggningar.

Kultur- och fritidsnämnden ansvarar också för föreningsbidrag till idrott- och kulturföreningar liksom bidrag till studieförbund. Nämnden ansvarar också för kommunens kulturverksamhet, konst och konstnärlig utsmyckning. Nämnden ska även verka för bevarande, vård och lämplig användning av byggnader, anläggningar och miljöer av kulturhistoriskt eller estetiskt värde samt främja lokalhistorisk forskning och hembygdsvårdande verksamhet.

Inriktningar för mandatperioden

Nämnden ska stötta och möjliggöra för det rika föreningsliv som finns i Lerums kommun, genom stöd i form av föreningsbidrag och nära dialog med föreningarna. Nämnden finns till för att stötta och förenkla för föreningslivet. Därför ska nämnden så långt erbjuda en god serviceupplevelse till föreningslivets representanter och så långt som möjligt undvika att orsaka administration och krångliga regelverk för föreningarna. Nämnden ska säkerställa att det långsiktigt finns tillgång till lokaler för idrottsutövning och kulturverksamhet, som utövarna har råd att hyra, i samarbete med samhällsbyggnadsnämnden. Nämnden skall även verka för att införa demokratikriterier såsom öppenhet och inkludering som bärande styrning för när en förening skall kunna söka verksamhetsstöd.

Nämnden ska säkerställa att det finns ett basutbud för kulturskolan i alla kommundelar och att de längsta köerna kortas. Särskilda satsningar görs för föreningslivet i stort där det tillförs ett utökat föreningsstöd.

För att kommunens fritidsgårdar ska vara attraktiva mötesplatser är det viktigt att de anpassas efter målgruppens behov och intressen. Samarbetet mellan ungdomsverksamheten och föreningslivet ska stärkas. Särskilt skall kommunen säkerställa behovet av fritidsgård i de mer perifera delarna av kommunen. Sjövik är ett bra exempel på där vi som kommun behöver lyssna in våra invånare när de beskriver behovet.

Kommunen ska underlätta för målgrupper som har behov av fysiska och sociala aktiviteter. Särskilt fokus läggs på barn och unga med behov av mer fysisk aktivitet samt på att främja meningsfulla aktiviteter för äldre, med inriktning på rörelse och sociala kontakter. Bibliotekens öppettider och personalresurser ska anpassas för att säkerställa att de är bemannade när flest besökare är där. Detta för att kunna ge bästa möjliga service, inklusive hjälp med digitala ärenden.

Prioriterade inriktningar för kultur- och fritidsnämnden år 2027

- Nämnden ska arbeta aktivt tillsammans med civilsamhället för att personer med funktionsnedsättning ska kunna ta del av kultur- och fritidsverksamheter i kommunen
- Nämnden ska kartlägga föreningslivets lokalbehov för att säkerställa långsiktig tillgång, till för föreningslivet överkomliga hyror.
- Nämnden ska säkerställa ett basutbud för kulturskola i varje kommundel (Sjövik, Stenkullen, Tollered, Gråbo, Lerum och Floda) och korta köerna till de ämnen och kurser i kulturskolan med längst kötid.
- Nämnden ska stärka dialogen och ha god servicekänsla jämtemot föreningslivet
- Nämnden skall verka för att samtliga föreningar som uppfyller grundläggande demokratiska principerna skall få föreningsstöd utan att ställa krav på att föreningarna skall inskränkas i möjligheten till att uttrycka grundlägga mänskliga fri- och rättigheter.
- Nämnden skall fånga upp och säkerställa att behovet av konstgräs på knappekulla, Aspevallen och Lekstorpsvallen möts
- Nämnden skall säkerställa att en Fritidsgård i Sjövik möjliggörs

- Nämnden skall införa evenemangsbidrag till föreningar som genomför större evenemang exempelvis som Gothia cup och motionslopp
- Nämnden skall säkerställa en aktivitetslekplats i Sjövik
- Nämnden skall se till att starta Fritidsbanken
- Nämnden ska öka nyttjandet av idéburet-offentligt partnerskap
- Nämnden ska återuppta de kontinuerliga mötena för föreningsdialog

Ekonomi och förutsättningar

Kultur- och fritidsnämndens ram ökar med totalt 3,6 miljoner kronor år 2027.

- Justering av ram från kultur- och fritidsnämnden till samhällsbyggnadsnämnden 2,6 miljoner kronor.
- Ökade priser och löner: 2,9 miljoner kronor.
- Ökade kapitalkostnader: 3,3 miljoner kronor.

Intäkter kultur- och fritidsnämnden	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028	Budget 2029
Budgetram	97	108	107	110
Tillkommande övriga intäkter*	8			

*externa och förvaltningsinterna intäkter. Beslutas i samband med nämndens verksamhetsplan.

ÖVERFÖRMYNDARNÄMNDEN*

*Nämnden kommer inte att finnas kvar från och med 2027. Verksamheten övergår i den gemensamma nämnden Västsvenska Överförmyndarnämnden där Alingsås är värdkommun. Budgetramen kommer att flyttas till kommunstyrelsen som kommer att stå för Lerums kommuns del av kostnaderna i Västsvenska Överförmyndarnämnden. Dock skall kommunen verka för att Nämnden i den samverkan som görs ska stötta och möjliggöra en god ekonomisk förvaltning av medel för att säkerställa en god långsiktigt riskavvägd avkastning för de som omfattas av ställföreträdare. Det är inte rimligt att utgå från att lägsta möjliga risk är en god förvaltning och på så sätt undandra möjligheten till en adekvat avkastning av medel som är ställda under förvaltning. Här behöver samverkan med aktörer med god finansiell kompetens säkerställas. Det uppdrag som våra representatner skall ta med sig är att:

Säkerställa att beslut om förvaltning av ekonomiska medel för personer som företrädas av en ställföreträdare fattas i linje med heltäckande placeringsrådgivning från väletablerade finansiella institut där klassiska parametrar för förvaltning av förmögenhet beaktas.

INDIVIDNÄMNDEN

Grunduppdrag

Nämnden ska stötta och möjliggöra en god ekonomisk förvaltning av medel för att säkerställa en god långsiktigt riskavvägd avkastning för de som omfattas av ställföreträdare. Det är inte rimligt att utgå från att lägsta möjliga risk är en god förvaltning och på så sätt undandra möjligheten till en adekvat avkastning av medel som är ställda under förvaltning. Här behöver samverkan med aktörer med god finansiell kompetens säkerställas.

Inriktningar för mandatperioden

Fokus är att utöka samverkan med stöd- och omsorgsnämnden så att beslut och inriktar i nämnderna samverkar. Särskild vikt skall läggas vi det uppdraget när vägledande bestämmelser revideras. Denna revidering skall göras i mycket nära samverkan med stöd- och omsorgsnämnden

Prioriterade inriktningar för individnämnden år 2027

- Nämnden ska verka för trygga, snabba och förståeliga processer för de individer som berörs av nämndens beslut
- Nämnden ska bifalla hellre än avslå insatser i svårbedömda fall. Väger ett beslut i svårbedömda fall skall ingångsvärdet vara att nämnden bedömer till fördel för individen med fokus på individens bästa.
- Nämnden ska stärka sitt fokus på barns rätt att höras i frågor som berör dem själva

Ekonomi och förutsättningar

Individnämndens ram ökar med totalt 3,0 miljoner kronor år 2027.

- Ökade priser och löner: 3,0 miljoner kronor

Intäkter individnämnden	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028	Budget 2029
Budgetram	95	98	101	104
Tillkommande övriga intäkter*	4			

*externa och förvaltningsinterna intäkter. Beslutas i samband med nämndens verksamhetsplan.

MILJÖ- OCH BYGGNADSNÄMNDEN

Grunduppdrag

Miljö- och byggnadsnämnden ska fullgöra kommunens uppgifter avseende myndighetsutövning såväl mot enskild som mot kommunens egen verksamhet inom ramen för miljö- och hälsoskyddsområdet, plan- och byggväsendet samt livsmedel och trafik.

Med myndighetsutövning avses rätt att för enskild bestämma om exempelvis förmån, rättighet, skyldighet, disciplinär bestraffning eller annat jämförbart förhållande.

Miljö- och byggnadsnämnden ska lämna råd, upplysningar och information i frågor som rör nämndens verksamhet.

Inriktningar för mandatperioden

Inriktningar för mandatperioden Lerums kommun har som målsättning att få Sveriges bästa näringslivsklimat. En viktig del i det arbetet handlar om myndighetsutövningen och dess servicegrad.

I diverse olika mätningar ser vi att kommunen får ett bättre resultat. Exempelvis fick kommunen sitt bästa resultat på 16 år i Svenskt Näringslivs företagsranking. Även i Sveriges Kommuner och Regioners (SKR:s) insiktsmätning fick kommunen en klar förbättring på samtliga områden. Höjt kundindex (NKI) företag för bygglov stack dock ut med ett mer negativt resultat. Det är därför viktigt att nämnden arbetar aktivt för att öka resultatet och därmed också servicegraden för kommunens invånare och företag.

Det är viktigt att Lerums kommun säkerställer att ett besked vad gäller bygglov levereras till den sökandes inom 10 veckor, förutsatt kompletta handlingar vid ansökan. Detta har förbättrats men ännu är inte målet uppfyllt. Därför ska nämnden arbeta vidare med detta. Som ett led i det så ska nämnden se över digitaliserings- och automatiseringsmöjligheter vad gäller bygglovsprocessen.

Vidare är det viktigt att den kompetens som finns i miljö- och byggnadsnämnden bibehålls inom den kommunala förvaltningen inom Sektor samhällsbyggnad. Därför kan personal, vid eventuellt behov, underlätta arbetet inom andra delar av sektorn.

Prioriterade inriktningar för miljö- och byggnadsnämnden år 2027

- Verka för att möjliggöra villabebyggelse.
- Möjliggöra bygglov på en minut genom digitalisering

- Säkerställa att äganderätten inskränks i så lite utsträckning som möjligt i de beslut som tas. Exempelvis skall nämnden i möjligaste mån undvika att begränsa gestaltningen i de bygglov som ges. När grannar och allmänhet påverkas skall det tas i beaktande.

Ekonomi och förutsättningar

Miljö- och byggnadsnämndens ram minskar med totalt 0,6 miljoner kronor år 2027.

- Ökade priser och löner: 0,6 miljoner kronor

Intäkter miljö- och byggnadsnämnden	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028	Budget 2029
Budgetram	19	19	20	20
Tillkommande övriga intäkter*	13			

VALNÄMNDEN

Grunduppdrag

Valnämnden fullgör de uppgifter som enligt gällande författningar ankommer på valnämnd vid genomförande av val till Riksdagen, region, kommunfullmäktige och val till Europaparlamentet samt vid genomförande av folkomröstningar.

Ekonomi och förutsättningar

Valnämndens ram minskar med totalt 1,0 miljoner kronor 2027.

- Omriktning av budgeterade medel från 2026: -1,0 miljoner kronor

Intäkter valnämnden	Budget 2026	Budget 2027	Budget 2028	Budget 2029
Budgetram	0	1	0	0
Tillkommande övriga intäkter*	0			

*externa och förvaltningsinterna intäkter. Beslutas i samband med nämndens verksamhetsplan.

INVESTERINGAR

Tidigare har kommunen haft en investeringsbudget som bygger på en befolkningstillväxt på åtminstone 1,5 till 2 % per år. Med bakgrund mot den extremt låga produktionen av planer och befolkningsminskning som vi står inför behöver investeringsplanerna anpassas.

Eftersom kommunens maximala investeringstakt vid 1,5-2 procents befolkningstillväxt låg på ungefär 450 miljoner per år i snitt de kommande tio åren, så måste investeringsbudgeten anpassas om för att undvika en kraftigt ökad skuldkvot. Annars kommer skattepengar som skulle ha gått till välfärden, i form av skolor och äldreboenden, att gå till räntekostnader. Dessvärre ser vi i förvaltningens och Socialdemokraternas budgetförslag att investerings- och skuldökningstakten inte avtar, utan ökar kraftigt.

Eftersom det saknas underlag för vilka investeringsprojekt som ligger till grund för förvaltningens och Socialdemokraternas plan för investeringar, så har Kristdemokraterna inte haft möjlighet att prioritera bland projekten. Bristen på underlag är ett allvarligt problem som skapar ett demokratiskt underskott i kommunen, vilket vi påtalat vid upprepade tillfällen. Vi kan dock konstatera att en investeringstakt på 450 miljoner per år är det absolut maximala som vi kan acceptera givet kända faktorer.

I det schablonförslaget vi tagit fram ser vi ett stopp i ökad skuldsättning vilket innebär en besparing på ca 22 MSEK i räntekostnader för 2027 jämfört med förvaltningens och Socialdemokraternas förslag. Vi har inte tagit hänsyn till minskade avskrivningar och andra faktiska kostnader som också bör följa med en omprövad investeringspolicy.

INVESTERINGSBUDGET 2027 MED PLAN 2028-2029

Nedan redogörelse samt texten under rubriken ”investeringsportföljen” är det enda underlag som politiken fått för kommunens investeringsbudget, vilket är ett alltför bristfälligt underlag för att kunna basera beslut och prioriteringar på:

”*Den största andelen investeringar åren 2027 – 2029 sker inom kommunens verksamhetslokaler och VA-verksamheten. Kommunen står inför ett flertal stora investeringar, bland annat ett nytt gymnasium, särskilt boende och flera boenden inom Lagen om stöd och service (LSS). Flera åtgärder för att säkerställa vattenförsörjningen finns också i investeringsplanen de närmaste åren. Kommunen har även årligen behov av investeringar inom verksamheterna skola, stöd och omsorg och övrig samhällsbyggnad för att minska akuta åtgärder i den dagliga driften.*

Utgifter för strategiska markförvärv fluktuerar kraftigt över åren med en uppskattad genomsnittlig grundnivå på cirka 2 miljoner kronor årligen. Därutöver kan unika markförvärv uppkomma som beslutas inom ramen för gällande reglemente och delegationsordning.

För nytt trafikmot i centrala Lerum kan utbyggnation påbörjas i utblicksåren 2031 - 2033, med färdigställande efter år 2033.”

miljoner kronor	Utfall 2025	Prognos 2026	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029	Utblick 2030-2035 (per år)
Ordinarie investeringsbudget						
Verksamhetslokaler	-162	-212	-211	-248	-272	-180
Samhällsbyggande verksamhet	-67	-89	-113	-76	-80	-55
Samhällsbyggande verksamhet inom exploatering	-3	-6	-10	-27	-19	-44
Nämndernas verksamhetsinvesteringar	-31	-27	-43	-44	-30	-23
Summa skattefinansierade investeringar	**-263**	**-334**	**-377**	**-395**	**-401**	**-301**
Renhållning	-38	-1	0	0	0	0
VA verksamhet	-97	-111	-79	-33	-44	-30
VA verksamhet inom exploatering	-3	-6	-5	-20	-10	-22
VA anslutningsavgifter	18	15	15	15	15	15
Summa taxefinansierade investeringar	**-120**	**-103**	**-69**	**-38**	**-40**	**-38**
Summa ordinarie investeringar	**-383**	**-437**	**-447**	**-433**	**-441**	**-339**
Tillägg investeringsbudget						
varav skattefinansierat						
Norra Hallsås grundskola*	-143	-116	-14	0	0	0
Nytt Gymnasium**		-3	-20	-150	-180	-45
Markförvärv	-5	-2	-2	-2	-2	-2
Resecentrum	0	0	-47	-35	43	0
varav taxefinansierat						
Lerums Vattenverk ***	-13	-40	-70	-80	-70	-14
Kretsloppspark Stenkullen	-48	-2	0	0	0	0
Summa investeringar	**-531**	**-600**	**-600**	**-700**	**-650**	**-400**
Begränsning			**-450**	-450	-450	-450

För att möjliggöra en långsiktigt hållbar välfärd i kommunen över tid begränsas investeringarna till maximalt 450 MSEK/år. Detta kommer få påverkan på de projekt som planeras av förvaltningen. De prioriteringar som behöver göras för att inte överskrida investeringstaket skall beslutas av kommunfullmäktige.

Kapitalkostnader

Slutförda investeringar medför framtida driftkostnader i form av kapitalkostnader[2]. Under planperioden sker en begränsad ökning av kapitalkostnader med anledning av revidering av de höga föreslagna investeringsvolymerna som riskerar den kommunala ekonomin.

INVESTERINGSPORTFÖLJEN

Underlag från förvaltningen:

”*Investeringsportföljen är indelad i fem nivåer enligt följande:*

- *Verksamhetslokaler*
- *Samhällsbyggande verksamhet (särredovisas del inom exploatering)*
- *Renhållning*
- *Vatten och avlopp (VA, särredovisas del inom exploatering)*
- *Nämndernas verksamhetsinvesteringar*

[2] Avskrivningar och räntekostnader

Verksamhetslokaler

Under år 2027 förväntas byggnation av Grundskolan Norra Hallsås stå färdig med 250 nya grundskoleplatser.

Renovering och ombyggnad av Vattenpalatset pågår med en plan att vara färdigställd senare delen av år 2027.

Tillbyggnad av Bäckamadens förskola pågår och Lokaler för hemtjänst och hemsjukvård samordnas inom byggnaden som förväntas bli klara i början av år 2027.

Projektering av ishall Stenkullen pågår för att skapa möjlighet till snabb start av byggnation när detaljplanen medger det.

Projektering av ny gymnasieskola kommer ske med plan att byggnation kan starta under 2028.

Projektering och om och nybyggnation av flera boenden med särskilt stöd kommer pågå och starta under år 2027. Planen är att starta byggnation av BMSS boenden och SOL boenden årligen tills kommunens behov är tillgodosett.

Projektering pågår av särskilt boende för att kunna komma igång med byggnation så snabbt som möjligt när detaljplanen vinner laga kraft.

Byggnation av en förskola i Gråbo är planerad. Ytterligare förskoleavdelningar och fler grundskoleplatser kommer planeras och projekteras i en takt som anpassas efter befolkningsprognosen.

Samhällsbyggande verksamhet

Under år 2027 pågår ombyggnationen av Flodamotet. Utbyggnaden förväntas vara färdig år 2028.

Projektering och markförhandlingar startar år 2027 avseende gång och cykelväg i

Olstorp, byggnation kommer genomföras först när detaljplan vunnit laga kraft.

Pendelparkering i Hulan planeras att bli färdigställd år 2027.

I centrala Lerum planeras det för ett nytt resecentrum med både ökad kapacitet för kollektivtrafiken och en mer attraktiv vänte- och bytespunkt för kollektivtrafikresenärerna. Samarbete med Västra Götalandsregionen sker inom projektet.

Investeringar i form av anläggning av mark och trafikåtgärder kommer genomföras.

Resecentrum Lerum C planeras att stå klart till årsskiftet 2028/2029.

Arbete med trafiksäkerhetsåtgärder, underhåll av vägar och åtgärder för att förebygga ras och skred pågår löpande liksom planering och genomförande av gång- och cykelvägar för att skapa ett mer sammanhängande cykelvägnät.

Arbete pågår även med att färdigställa vägar i samband med exploateringsprojekt såsom till exempel Bäckamaden, Mosaikvägen, Växthustomten och byggnationsåtgärder i samband med övertagande av vägar i Floda.

Taxefinansierad verksamhet: VA och renhållning

Ombyggnation av Lerums vattenverk pågår och väntas bli klar 2031.

Planering pågår för att säkra vattenförsörjning och dricksvattenproduktionen och därmed möjliggöra för fortsatt befolkningstillväxt.

Vad gäller VA sker även insatser för att säkerställa produktionskapaciteten vid överföringsledning Sjövik – Björboholm, med slutår 2027.

För boenden kring Alsjön och Krokjön i Gråbo pågår byggnation för att skapa möjlighet till vatten och avloppsanslutningar som bedöms bli färdigställda år 2028.

Arbete med förnyelse av VA ledningar planeras och pågår på flera ställen i kommunen.

Upprustning av pumpstationer och flera årliga löpande åtgärder pågår för att minimera driftstörningar.

Byggnation av VA kopplat till flera exploateringsprojekt fortsätter och bedöms bli färdigställda år 2027 avseende växthustomten och Mosaikvägen.

Nämndernas verksamhetsinvesteringar

Verksamhetsspecifika investeringar av engångskaraktär förekommer, men även årligen återkommande investeringar till exempel inventarier och medicinteknik, upprustning av fritidsanläggningar, badplatser, ridvägar, vandringsleder och konstgräsplaner. Inom kultur- och fritidsnämnden sker löpande upprustning av fritidsanläggningar, badplatser och byggnation och upprustning av ridvägar, vandringsleder och spår. Planering för att upprusta Aspevallen pågår."

Exploatering

Kommunens exploateringsverksamhet införskaffar, utvecklar och iordningställer mark för bostads- och verksamhetsändamål. Exploateringsprojekt sträcker sig oftast över flera år och innebär omfattande och tidskrävande utredningar. Inkomster består av markförsäljning och exploateringsbidrag från exploatörer. Dessa inkomster syns inte i investeringsbudgeten utan redovisas i en exploateringsbudget.

Grundprincipen är att kommunen ska förvalta sina fastigheter väl och tillämpa marknadsmässig prissättning. Utgifter i exploateringsprojekt består, främst av, inköp och iordningställande av mark och utgifter för att bygga kommunala anläggningar inom exploateringsområden vilket är omnämnt ovan under respektive rubrik.

Under förutsättning att detaljplanen för växthustomten vinner laga kraft kommer utbyggnaden av allmän plats färdigställas under 2027 och exploateringsbidraget att betalas in. En mindre del av området som utgörs av kommunal kvartersmark förväntas säljas till exploatörerna under samma år inom projektet.

Försäljning av mark med tillhörande exploateringsbidrag kommer fortsätta enligt plan i

Bäckamaden där båda exploatörerna förväntas göra var sitt markförvärv.

Anläggandet av infartsväg till nya tomter i Öxeryd förväntas fortsätta, under förutsättning att marklovet vinner laga kraft, vilket även möjliggör försäljning av två tomter i området.

Det politiska uppdraget att sälja villatomter förväntas avslutas under 2027 med slutbetalning av projektet tre sista tomter.

Sammanställning exploateringsbudget 2027 och plan 2028-2029

miljoner kronor	**2027**	**2028**	**2029**
Exploateringsbidrag	-14	-22	-53
Försäljning av exploateringsmark	-10	-14	-22
Summa inbetalningar	**-24**	**-36**	**-75**
Omsättningstillgångar	2	3	4
Anläggningstillgångar (Samhällsbyggande verksamhet)	6	11	64
Anläggningstillgångar (VA verksamhet)	13	21	30

Summa utbetalningar	**21**	**34**	**98**
Summa inbetalningar och utbetalningar	**-3**	**-1**	**23**

STRATEGISKA PROJEKT

Varje år identifieras ett antal investeringsprojekt som följs upp särskilt vid tertialuppföljningarna. Det är inte nödvändigtvis likställigt med att de har höga kostnader. För år 2027 har följande projekt identifierats av förvaltningen. Kristdemokraterna menar att dessa projekt behöver ses över för att inte sammanlagt överskrida investeringstaket. Beslut om prioriteringar av investeringsprojekt ska tas av kommunfullmäktige.

Strategiska projekt (skattefinansierat)	Kalkylfas i budget	Prognos total projektkalkyl (tkr) i budget	Prognostiserat slutår	Förväntad effekt
Särskilt boende 120 platser (Hede 2:3)	Planering	302 000	2030	120 boendeplatser
Grundskola Norra Hallsås	Genomförande	431 000	2027	800 nya grundskoleplatser
Reservkraft	Genomförande	14 000	2029	Skydda liv och hälsa
Renovering och ombyggnad vattenpalatset	Genomförande	235 500	2027	Ökad möjlighet till attraktiv simundervisning, fritidsverksamhet och mötesplats.
Nybyggnation Ishall Stenkullen	Planering	115 000	2028	Ökad möjlighet till fritidsverksamhet och attraktiv mötesplats.
Flodamotet	Genomförande	55 000	2028	Öka trafiksäkerheten, möjliggöra bussanknytning och pendelparkering.
Resecentrum Lerum C	Planering	47 500	2028	Mer attraktiv bytespunkt och förbättrad kollektivtrafik.
Nytt Gymnasium (från paket Dergården)	Planering	625 000	2032	
Nytt Kulturhus (från paket Dergården)	Förstudie	185 000	x	
Taxefinansierat				
VA utbyggnad Alsjön-Kroksjön	Genomförande	112 500	2028	Möjlighet till kommunalt vatten och fungerande avlopp för flera fastigheter
Överföringsledning Sjövik-Björboholm	Genomförande	73 500	2027	Fungerande avlopp för flera fastigheter

Lerums Vattenverk ombyggnad process	Genomförande	354 000	2031	Ökad och bättre vattenförsörjning
Skatte - och taxefinansierat				
Aspen strand	Förstudie	x	x	Nya kvarter med bostäder, förskola och infrastruktur

Boende inom lagen om stöd och service

Kommunen prioriterar byggnation av boende med särskilt service (BmSS). Planen är att bygga sex stycken inom en 3 årsperiod, ytterligare detaljer redovisas i tabell nedan. Utöver ovan planeras att fortsätta starta 1-2 boende per år i utblicksåren tills vi tillgodosett behovet.

Boende med särskild service, projekt (skattefinansierat)	Kalkylfas i budget	Prognos total projektkalkyl (tkr) i budget	Prognostiserat slutår	Förväntad effekt
BmSS Södra Lerum, Hallegården	Planering	37 000	2028	6 boendeplatser
BmSS 2028:1, gruppbostad LSS	Planering	37 000	2029	6 boendeplatser
BmSS 2028:3 gruppbostad LSS	Förstudie	37 000	2029	6 boendeplatser
BmSS 2029:2 gruppbostad LSS	Förstudie	37 000	2029	6 boendeplatser
BmSS år 2029:1 gruppbostad LSS	Förstudie	40 000	2029	6 boendeplatser
BmSS 2028:2 gruppbostad LSS	Förstudie	40 000	2029	6 boendeplatser

GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING

Enligt kommunallagen ska kommunen i sin budget ange både finansiella och verksamhetsmässiga mål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning. Målen ska utvärderas i årsredovisningen vid det aktuella budgetårets slut.

Kommunens verksamhet ska bedrivas enligt principerna för god ekonomisk hushållning.

Det innebär att kommunen ska uppfylla både fullmäktiges mål för verksamheten och de finansiella målen. Hur väl kommunen lyckas uppnå en god ekonomisk hushållning bedöms utifrån verksamhetens förmåga att uppfylla fullmäktiges mål utifrån de ekonomiska förutsättningarna.

GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING UR ETT VERKSAMHETSPERSPEKTIV

För att nå god ekonomisk hushållning inom kommunens verksamhet ska all verksamhet planeras och bedrivas ur tre perspektiv:

- God ekonomisk hushållning ur ett generationsperspektiv: kommunens verksamhet ska bedrivas på ett sätt som säkerställer att kommande generationer får en bra kommunal service.
- God ekonomisk hushållning ur ett resursutnyttjandeperspektiv: kommunens verksamhet ska bedrivas på ett kostnadseffektivt sätt, så att maximal nytta erhålls med minsta möjliga resursåtgång. Det ställer krav på kommunen att ständigt utveckla och förbättra den verksamhet som bedrivs.

- God ekonomisk hushållning ur ett måluppfyllelseperspektiv: de resurser som finns tillgängliga ska användas på ett sätt som gör att verksamheten når kommunens övergripande mål och inriktningar formulerade i denna budget och de ansvar som följer av respektive nämnds reglemente.

Generationsperspektivet och resursutnyttjandeperspektivet förutsätts ligga till grund för kommunfullmäktiges mål vilket medför att måluppfyllelseperspektivet är det styrande perspektivet för den verksamhet som planeras och genomförs. Bedömningen av nämndernas måluppfyllelse sker genom uppföljning och analys av nämndernas förmåga att omhänderta grunduppdrag samt prioriterade inriktningarna för budgetåret. Detta sker i nämndernas verksamhetsberättelse samt med genom en sammanfattande bedömning i årsredovisningen.

GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING UR ETT FINANSIELLT PERSPEKTIV

Utgångspunkten i Lerums kommun är ett långsiktigt och kontinuerligt arbete för att bibehålla en god och balanserad finansiell ställning. Budgeterade nivåer som anges i budget innebär att två av de tre målen bedöms uppnås samtliga budget- och planår. Årets resultat uppnås samtliga år och likaså soliditeten, även om budgeterad soliditet nästintill är i nivå med gränsvärdet 2029. Skuldnivån som andel av skatteintäkter och generella statsbidrag och utjämning passerar dock gränsvärdet (85 procent) planår 2028 (86 procent). De finansiella målen för god ekonomisk hushållning är följande:

- Årets resultat
- Soliditet
- Skuldnivå
- Skuldkvot

Lerums kommun införde en resultatutjämningsreserv från och med 2022 års bokslut. Till denna reserv har det reserverats medel vid två tillfällen och sammanlagt uppgår den till 50,6 miljoner kronor. Reserverade medel kan disponeras under vissa förutsättningar för att balanskravsresultatet ska uppnås. Lerums kommun införde även en resultatreserv efter beslut i kommunfullmäktige i juni 2024 och den börjar gälla från räkenskapsår 2024. Till denna har 9,3 miljoner kronor reserverats.

Soliditet

Soliditeten för kommunkoncernen inklusive ansvarsförbindelsen ska som lägst uppgå till 25 procent.

För budgetåret 2027 uppgår soliditeten till 26,5 procent för kommunkoncernen. För planåret 2028 uppgår den till 25,7 procent och planåret 2029 till 25,2 procent. Detta innebär att målet, trots en nedgång över dessa tre år, bedöms uppnås varje enskilt år. Det är däremot nära gränsvärdet om 25 procent under planåren.

Resultatmål

Årets resultat inklusive ansvarsförbindelsen ska uppgå till minst 2 procent över en rullande tioårsperiod.

Årets resultat inklusive ansvarsförbindelsen är budgeterad till 2 procent för varje enskilt år under budget- och planperioden. Räknat som en rullande tioårsperiod (2018-2027) uppgår resultatet mätt som ett medelvärde till 3,6 procent fram till och med år 2027. Motsvarande uppgår till 3,4 procent respektive 3,3 procent för planåren 2028 och 2029. Detta innebär att målet bedöms uppnås.

Skuldnivå

Med Kommunens externa upplåning får maximalt uppgå till 85 procent som andel av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning. För 2027 är kommunens upplåning budgeterad till 77 procent (cirka 2,7 miljarder kronor) räknat som andel av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning. För planåren 2028 och 2029 uppgår upplåningens andel till 86 procent respektive 95 procent. Detta är en uppgång över periodens samtliga år och innebär samtidigt att nivån från och med planåret 2028

är över målets gränsvärde om 85 procent, och målet uppnås därmed ej under planåren. Vid en ränta på 3 procent medför upplåningsnivån år 2029 räntekostnader med helårseffekt på 106 miljoner kronor. Kommunens investeringar finansieras genom både egna medel och genom lånefinansiering vars räntekostnader ianspråktar det

ekonomiska utrymmet. Det är därför av vikt att skuldnivån begränsas och följer kommunens utveckling och finansiella kapacitet.

Skuldkvot - skuldtäckningsgraden

För att uppnå kommunfullmäktiges mål om god ekonomisk hushållning måste vi veta att vi kan bära de krediter som kommer tar upp utan att det påverkar den verksamhet vi bedriver i vår kommun. Ett mått för att säkerställa det är skuldkvot där vi ser att vi har tillräckligt med pengar för att bedriva vår verksamhet.

Något förenklat menar vi att det skall konstrueras enligt följande: årets resultat plus avskrivningar i relation till kommunkoncernens räntebärande skulder. Nyckeltalet ger en god förmåga att förstå förmågan att bära de egna skulderna över tid; ett nyckeltal som förenar resultat och balanssidan på ett tydligt sätt. Referens för en kort introduktion ges via Kommuninvest ”Den kommunala låneskulden 2019” -fördjupningsavsnittet 1.

Det nya finansiella måttet harmoniserar med Kristdemokraternas önskan om att se över investeringstakten i förhållande till befolkningstillväxt och förmåga att bära skuld och investeringar.

KOMMUNENS FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR PERIODEN

EKONOMISKA FÖRUTSÄTTNINGAR

Utveckling av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning

Beräkningar och antaganden i denna budget baseras på prognoser från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) per augusti månad för budget 2027 och planåren 2028-2029.

Skatteintäkter och generella statsbidrag samt utjämning visar på en mindre ökningstakt jämfört med nettokostnaderna för budgetåret 2027 för att sedan öka mer än verksamhetens nettokostnader. En förutsättning för en långsiktig hållbar ekonomi är att nettokostnaderna inte ökar snabbare än intäkterna från skatter, generella statsbidrag och utjämning.

Skattesats

År 2027 uppgår Lerums kommuns kommunala skattesats till 20,55 kronor vilket är oförändrat sedan 2026 då en sänkning med 10 öre gjordes.

Internränta

Kommunens internränta bygger på beräkningar av kommunens upplåningskostnader för budgetåret som främst påverkas marknadsräntor vid refinansiering och nyupplåning. Internräntan för 2027 föreslås var oförändrad och ligga på 2,75 procent.

Pensioner - fullfondsmodell

Lerums kommuns förpliktelser för pensionsåtaganden som intjänats före 1998 hanteras inte enligt gällande lagstiftning. Lagen för kommunal bokföring och redovisning säger att pensionsåtagandet ska vara exkluderat från redovisningen, men Lerums kommun har valt att till fullo inkludera värdeförändringen med motivet att ge en rättvisande bild av kommunens finansiella ställning. Det påverkar därmed resultaträkningen och det budgeterade resultatet.

Kommunen använder sig av KPA som leverantör av pensionsberäkningar och prognos. I budget 2027 med plan 2028-2029 används en prognos från augusti månad. Prognosen för 2027 visar att redovisning enligt fullfondsmodellen ger kommunen ett bättre resultat med ca 35 miljoner kronor jämfört med om kommunen hade redovisat enligt blandmodellen.

Det ser ut på liknande sätt även för planåren 2028 och 2029. Vid beräkning av balanskravet används kommuns resultat enligt blandmodellen. I budget 2027 uppgår resultat enligt blandmodellen till 34 miljoner kronor, vilket är 1 procent av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning.

Balanskravet

Kommunen ska ha en ekonomi i balans. Enligt det lagstadgade balanskravet ska kommunen bedriva sin verksamhet på ett sådant sätt att kostnaderna inte överstiger intäkterna. I balanskravsresultatet ska pensioner intjänade före 1998 (ansvarsförbindelsen) samt vissa realiserade och orealiserade vinster och förluster räknas bort från kommunens resultat enligt resultaträkningen. Det är inte tillåtet att budgetera och redovisa underskott. Balanskravet anger den lägsta nivån en kommun kan ha. Vid negativt balanskravsresultat ska det regleras inom tre år.

Kommunen har en så kallad resultatutjämningsreserv som efter 2025 uppgår till 51 miljoner kronor och en resultatreserv som uppgår till 9 miljoner kronor.

miljoner kronor	Utfall 2025	Budget 2026	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029
Årets resultat enligt resultaträkning	77	82	44	73	92
Ansvarsförbindelsens förändring	-24	-38	-34	-25	-26
Samtliga realisationsvinster	-2	0	0	0	0
Orealiserade vinster i värdepapper	-10	0	0	0	0
Orealiserade förluster i värdepapper	0	0	0	0	0
Återföring av orealiserade vinster och förluster i värdepapper	1	0	0	0	0
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	**41**	**44**	**10**	**48**	**66**
Reservering av medel till resultatutjämningsreserv	-9	0	0	0	0
Användning av medel från resultatutjämningsreserv	0	0	0	0	0
Balanskravsresultat	**20**	**44**	**10**	**48**	**66**

Finansiering

Baserat på investeringsnivåerna i budgeten utvecklas kommunens upplåning samt kommunens finansiella mål för god ekonomisk hushållning på följande vis. I kommunkoncernen ingår Lerums kommun, Lerum Energikoncernen och KB Hedehem.

miljoner kronor	Budget 2026	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029
Låneskuld Lerums kommun	2 229	2 429	2 629	2 829
Förändring av låneskulden	378	200	200	200
Skuldnivå som andel av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning	67%	64%	67%	71%

Investeringsnivåerna för budget- och planåren medför behov av nyupplåning under perioden, vilket

innebär att låneskulden bedöms uppgå till cirka 2,8 miljarder kronor vid planperiodens utgång. Kommunens upplåningsränta uppgår till 2,98 procent per augusti

Avgiftsfinansierad verksamhet

I Lerums kommun finns verksamhet som finansieras helt eller delvis av avgifter. Dessa verksamheters taxor och avgifter avgörs i ett separat ärende som beslutas av kommunfullmäktige i samband med årets budgetbeslut.

Den största av de avgiftsfinansierade verksamheterna utgörs av vatten- och avloppsverksamhet och renhållningsverksamhet. Dessa verksamheter finansieras inte av skattemedel, förutom att kretsloppsenheten har ett skattebidrag på 0,5 miljoner kronor per år för hantering av gamla deponier. Vatten- och avlopp erhåller 2,0 miljoner kronor per år för att täcka framför allt kostnader för åtgärder riktat mot hela skattekollektivet, till exempel möjliggöra för räddningstjänstens tillgång till brandposter. VA och renhållhållning finansieras i övrigt via avgifter som tas ut av kunderna. Eventuella överskott som kan uppkomma lyfts till en skuld till VA kollektivet (de som betalat avgifterna), denna skuld ska sedan regleras inom en tre års period vilket innebär att VA verksamheten måste anpassa taxan efter verksamheten.

Fullmäktige fastställer taxorna och samhällsbyggnadsnämnden ska utifrån taxan besluta budget för verksamhetsåret. Vatten- och avloppsverksamhetens och renhållningsverksamhetens investeringsanspråk ingår i den totala upplåningsramen för Lerums kommun, men kapitalkostnader finansieras via taxor. Taxan för vatten- och avlopp för 2027 beslutas i eget ärende.

Investeringar

Lerums kommuns investeringar samlas i en investeringsportfölj, ordinarie investeringsbudget. En gång om året lämnas förslag till investeringsbudget, baserat på uppdaterade ekonomiska förutsättningar samt aktuell portfölj, för beslut i kommunfullmäktige.

Kommunfullmäktige beslutar om portföljens innehåll på fem verksamhetsnivåer:

- Verksamhetslokaler
- Samhällsbyggande verksamhet (särredovisas del inom exploatering)
- Renhållning
- Vatten och avlopp (VA, särredovisas del inom exploatering)
- Nämndernas verksamhetsinvesteringar

I budget 2027 med plan 2027-2028 föreslås några särskilt strategiska investeringar utöver ordinarie investeringsbudget. Dessa är Norra Hallsås skola (fortsättning från 2024), ombyggnation av Lerums vattenverk samt kretsloppspark i Stenkullen (fortsättning från 2025), Gymnasium och p-hus Dergården.

Uppföljning och prognos av investeringar sammanställs och rapporteras till kommunfullmäktige vid två tillfällen under året, april och augusti, eller vid behov. Vid varje uppföljningstillfälle ska aktuellt utfall analyseras tillsammans med uppdaterade konsekvenser samt prognos.

Vid befarat underskott ska ansvarig nämnd utarbeta förslag på åtgärder i syfte att undvika underskott, till exempel försenad projektstart av projekt som inte påbörjats.

Omprioriteringarna ska presenteras för kommunfullmäktige. Om ingen sådan åtgärd kan identifieras, eller om åtgärder skulle ha en alltför kraftig negativ påföljd för ekonomi och/eller verksamhet, ska ett förslag på utökad investeringsram föreläggas kommunfullmäktige.

Kommunstyrelsen ska årligen fastställa en lokalresursplan vilken utgör grund för kommande prioritering/inriktning av investeringsportföljen.

KONCERNEN

Lerums kommun äger tre bolag till 100 procent. Lerum Energi AB, Kommanditbolaget Hedehem samt AB Aspenäs Villastad. AB Aspenäs Villastad är ett vilande bolag och är utan väsentlig betydelse för kommunen. Nedan redovisas en resultatsammanställning för budget och planåren för Lerum Energi AB samt för KB Hedehem (preliminära siffror).

	Lerums Energi AB			**KB Hedehem**		
miljoner kronor	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029
Intäkter	401	358	369	23	23	23
Kostnader	-365	-323	-331	-13	-13	-13
Resultat efter finansiella poster	36	35	38	10	10	10

FINANSIELLA RAPPORTER

Driftredovisning

Driftsredovisning					
miljoner kronor	**Utfall 2025**	**Budget 2026**	**Budget 2027**	**Plan 2028**	**Plan 2029**
Kommunfullmäktige	-4	-5	-5	-5	-5
Kommunstyrelsen	-247	-283	-280	-288	-297
Utbildningsnämnd	-1 488	-1 600	-1 703	-1 748	-1 793
Stöd och omsorgsnämnd	-832	-894	-964	-989	-1 015
Samhällsbyggnadsnämnd	-230	-233	-264	-271	-278
Kultur- och fritidsnämnd	-85	-97	-105	-107	-110
Överförmyndarnämnd*	-4	-4			
Individnämnd	-97	-95	-98	-101	-104
Miljö-och byggnadsnämnd	-17	-19	-19	-20	-20
Valnämnd	-1	-1	0	0	0
Revision	-2	-2	-2	-2	-3
Summa nämnder	**-3 008**	**-3 233**	**-3 441**	**-3 532**	**-3 625**
Finansförvaltningen	-17	73	90	93	95
Summa driftsredovisning	**-3 025**	**-3 160**	**-3 351**	**-3 439**	**-3 530**

RESULTATRÄKNING

Resultaträkning Kommun (augusti)					
miljoner kronor	**Utfall 2025**	**Budget 2026**	**Budget 2027**	**Plan 2028**	**Plan 2029**
Verksamhetens intäkter	700	685	988	1 019	1 050
Verksamhetens kostnader	-3 613	-3 674	-4 159	-4 259	-4 365
Avskrivningar och nedskrivningar	-159	-171	-179	-200	-215
Verksamhetens nettokostnader	**-3 072**	**-3 160**	**-3 350**	**-3 440**	**-3 530**
Skatteintäkter	2 768	2 909	2 993	3 120	3 246
Generella statsbidrag och utjämning	441	413	484	481	471
Verksamhetens resultat	**137**	**162**	**127**	**161**	**187**
Finansiella intäkter	35	12	15	16	15
Finansiella kostnader	-94	-92	-98	-104	-110
Resultat efter finansiella poster	**78**	**82**	**44**	**73**	**92**
varav jämförelsestörande poster					
Årets resultat inklusive ansvarsförbindelse	**78**	**82**	**44**	**73**	**92**
Årets resultat exklusive ansvarsförbindelse	**53**	**44**	**10**	**48**	**66**

BALANSRÄKNING

miljoner kronor	Utfall 2025	Budget 2026	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029
Tillgångar					
Anläggningstillgångar					
Materiella och immateriella anläggningstillgångar	4 884	5 006	5 698	6 148	6 398
Finansiella anläggningstillgångar	75	275	270	270	270
Summa anläggningstillgångar	**4 959**	**5 281**	**5 968**	**6 418**	**6 668**
Omsättningstillgångar					
Förråd och exploatering	17	22	17	17	17
Fodringar	389	274	150	150	150
Kortfristiga placeringar	350	335	335	293	293
Kassa och bank	163	100	119	75	75
Summa omsättningstillgångar	**920**	**731**	**621**	**535**	**535**
Summa tillgångar	**5 879**	**6 012**	**6 589**	**6 953**	**7 203**
Eget kapital, avsättningar och skulder					
Eget kapital					
Årets resultat	58	82	58	87	106
Övrigt eget kapital	1 655	1 319	1 795	1 853	1 940
Summan eget kapital	**1 713**	**1 401**	**1 853**	**1 940**	**2 046**
Avsättningar					
Avs. för pensioner + liknande förpliktelser	1 072	1 060	981	954	940
Pensioner intjänade from 1998	419	437	427	431	443
Pensioner intjänade före 1998	653	623	554	523	497
Övriga avsättningar	230	164	133	133	133
Summa avsättningar	**1 302**	**1 224**	**1 114**	**1 087**	**1 073**
Skulder					
Långfristiga skulder	2 134	2 698	2 798	2 998	3 198
Kortfristiga skulder	730	689	795	683	622
Summa skulder	**2 864**	**3 387**	**3 593**	**3 681**	**3 820**
Summa eget kapital, avsättningar och skulder	**5 879**	**6 012**	**6 560**	**6 895**	**7 116**

*Ökning av långa räntebärande skulder begränsas till 200 MSEK/y och investeringar 450 MSEK/år, fritt kassaflöde beröknas till ca 250 MSEK/y		
Siffran är beroende av hur befolkningsutvekvlingen ser ut. En ökning på 450 MSEK		
kräver en befolkningsutveckling på ca 2 % per år, det ser inte vi att Lerums kommun kommer nå		

INVESTERINGSREDOVISNING

miljoner kronor	Utfall 2025	Prognos 2026	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029	Utblick 2030-2035 (per år)
Ordinarie investeringsbudget						
Verksamhetslokaler	-162	-212	-211	-248	-272	-180
Samhällsbyggande verksamhet	-67	-89	-113	-76	-80	-55
Samhällsbyggande verksamhet inom exploatering	-3	-6	-10	-27	-19	-44
Nämndernas verksamhetsinvesteringar	-31	-27	-43	-44	-30	-23
Summa skattefinansierade investeringar	-263	-334	-377	-395	-401	-301
Renhållning	-38	-1	0	0	0	0
VA verksamhet	-97	-111	-79	-33	-44	-30
VA verksamhet inom exploatering	-3	-6	-5	-20	-10	-22
VA anslutningsavgifter	18	15	15	15	15	15
Summa taxefinansierade investeringar	-120	-103	-69	-38	-40	-38
Summa ordinarie investeringar	-383	-437	-447	-433	-441	-339
Tillägg investeringsbudget						
varav skattefinansierat						
Norra Hallsås grundskola*	-143	-116	-14	0	0	0
Nytt Gymnasium**		-3	-20	-150	-180	-45
Markförvärv	-5	-2	-2	-2	-2	-2
Resecentrum	0	0	-47	-35	43	0
varav taxefinansierat						
Lerums Vattenverk ***	-13	-40	-70	-80	-70	-14
Kretsloppspark Stenkullen	-48	-2	0	0	0	0
Summa investeringar	-531	-600	-600	-700	-650	-400

* Norra Hallsås, grundskola. Tillhörande infrastruktur ingår i ordinarie investeringsbudget.

** Nytt gymnasium planeras pågå fram till och med 2031 där prognosen är totalt 272 miljoner kronor åren 2030-

2031.

*** Lerums vattenverk planeras pågå fram till och med 2031 där prognosen är totalt 72 miljoner kronor åren

2030-2031.